

Finansministeriet bør tage konsekvensen af fejlskud i regnemodel

Skrevet af

Sofie Holme Andersen
Cheføkonom

I Danmark nyder vi godt af et trygt arbejdsmarked med fleksibilitet i verdensklasse. Forringes trygheden spilles der ikke alene hasard med fleksibiliteten, men også med opbakningen til vores dagpengesystem, hvor mere end 2,3 millioner personer hver måned betaler kontingent til a-kasserne. Det er derfor afgørende, at den finanspolitiske pris for dagpengenes størrelse er retvisende.

Kontakt

Cheføkonom

Sofie Holme Andersen

📞 61 27 58 24

✉️ sha@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Kronikken er forfattet af cheføkonom Sofie Holme Andersen i samarbejde med Anne Vejen Mathiesen, analysechef i Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH), Erik Bjørsted, cheføkonom i Dansk Metal, Frederik I. Pedersen, cheføkonom i 3F, og Ole Just, cheføkonom i HK.

Det koster 500 millioner kroner at løfte dagpengesatsen med 100 millioner kroner. I hvert fald hvis man skal tro Finansministeriets regnemodel, Dagpengemodellen, der er regnemaskinen på dagpengeområdet. Det lyder voldsomt - og det er præcis, hvad det er.

Hvorfor vurderer Dagpengemodellen, at det er så dyrt? Det koster selvfølgelig at løfte dagpengesatsen for dem, der allerede er arbejdsløse. Men den umiddelbare udgift ved at løfte dagpengesatsen femdobles, fordi både de arbejdsløse og de beskæftigede, ifølge Finansministeriet, ændrer adfærd.

Tankegangen er, at beskæftigede vil gøre mindre for at undgå at blive fyret og i mindre grad søge job i fratrædelsesperioden, hvis dagpengesatsen er højere. Det kaldes tilgangseffekten, fordi flere beskæftigede end ellers vil tilgå dagpengesystemet.

” *I det omfang, at de eksisterer, skal adfærdseffekter selvfølgelig medregnes, når dagpengeændringer skal besluttes*

Cheføkonom Sofie Holme Andersen m.fl.

Efter samme tankegang vil de arbejdsløse være mindre ihærdige med at søge og tage et nyt job - igen fordi dagpengene bliver mere attraktive. Det hedder afgangseffekten, fordi arbejdsløse vil være længere tid om at gå fra dagpenge til beskæftigelse.

Både tilgangs- og afgangseffekten vil resultere i en permanent lavere beskæftigelse og højere arbejdsløshed, når dagpengesatsen øges. Det giver permanent færre skatteindtægter og højere udgifter til overførselsindkomster.

I det omfang, at de eksisterer, skal adfærdseffekter selvfølgelig medregnes, når dagpengeændringer skal besluttes.

Dagpengemodellen overvurderer effekten af ændringer i dagpengesystemet

Vi har længe ment, at de effekter, der medfører flere ledige og længere ledighedsforløb i Dagpengemodellen, er alt for store. Derfor har økonomer i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) i flere år arbejdet på at finde hoved og hale i Dagpengemodellen. Da Finansministeriet hverken har villet dele modellen eller dataene bag, har det været en unødvendig stor opgave for AE at rekonstruere modellen.

” *Da Finansministeriet hverken har villet dele modellen eller dataene bag, har det været en unødvendig stor opgave for AE at rekonstruere modellen*

Cheføkonom Sofie Holme Andersen m.fl.

[AE's rekonstruktion](#) viser, at Finansministeriet har undladt at rense/korrigere for en række relevante forhold, der giver sig udslag i ekstreme adfærdseffekter. Ifølge Dagpengemodellen begynder de arbejdsløse allerede 1,5 år før dagpengeudløb at søge job mindre intensivt, hvis de får en højere dagpengesats. AE's analyse viser, at denne afgangseffekt først indtræder 3-4 måneder før dagpengenes udløb. Altså en anden og markant mindre afgangseffekt.

AE's analyse viser samtidig, at tilgangseffekten i dagpengemodellen er omtrent ti gange højere end det mest realistiske i den meget begrænsede forskning, der findes på området. Det betyder, at Dagpengemodellen forventer, at langt flere beskæftigede vælger at blive ledige, hvis dagpengesatsen stiger, end nogen andre kan forklare. Der er altså ikke belæg for den tilgangseffekt, Finansministeriet har antaget. En kritik, som også [de økonomiske vismænd](#) har fremført.

” *Tilgangseffekten i dagpengemodellen er omtrent ti gange højere end det mest realistiske i den meget begrænsede forskning, der findes på området*

Cheføkonom Sofie Holme Andersen m.fl.

Fornuftige ændringer i dagpengesystemet risikerer at strande

AE's analyse sætter alvorlige spørgsmålstejn ved de afgørende adfærdseffekter i Dagpengemodellen, der alle trækker i samme retning: Højere dagpenge giver flere arbejdsløse og færre beskæftigede. Det gør regningen for en dagpengeforbedring dyrere, end den er i virkeligheden.

” *I yderste konsekvens kan Finansministeriets overvurdering betyde, at man vedtager unødvendige forringelser af systemet eller afholder sig fra at forbedre systemet*

Cheføkonom Sofie Holme Andersen m.fl.

Resultaterne fra AE's analyse betyder samlet set, at Finansministeriets beregning for, hvor dyrt det er at løfte dagpengene, er langt højere end den burde være. Hvor den samlede finanspolitiske regning i Dagpengemodellen er en faktor fem af de umiddelbare udgifter, er det i virkelighedens verden nok snarere en faktor to.

I yderste konsekvens kan Finansministeriets overvurdering betyde, at man vedtager unødvendige forringelser af systemet eller afholder sig fra at forbedre systemet.

Prisen på dagpengeforbedringer har således politisk været brugt til at affeje ønsker om forbedringer. For eksempel [afviste den tidligere S-regering](#) i 2021 at stoppe udhulingen af dagpengene, fordi det ville koste alt for meget, når man indregnede Finansministeriets adfærdseffekter.

Udhulningen af dagpengene udhuler også trygheden for lønmodtagerne. Jo færre dagpenge, man modtager, des mere vil man frygte at blive fyret. I sidste ende kan det betyde, at fleksibiliteten på det danske arbejdsmarked udfordres.

” Udhulningen af dagpengene udhuler også trygheden for lønmodtagerne. Jo færre dagpenge, man modtager, des mere vil man frygte at blive fyret. I sidste ende kan det betyde, at fleksibiliteten på det danske arbejdsmarked udfordres.

Cheføkonom Sofie Holme Andersen m.fl.

Det understreger, hvor vigtigt det er med åbenhed i de regnemodeller, der ligger til grund for de økonomiske og politiske beslutninger.

Hvis Finansministeriet havde udvist større åbenhed og givet mulighed for at efterregne Dagpengemodellens resultater, kunne der tidligere have været rettet op på det.

Finansministeriet er sammen med Beskæftigelsesministeriet ved at opdatere modellen. Vi håber, at ministerierne ikke blot lytter til kritikken fra AE, men at der med opdateringen også følger større åbenhed, som [finansministeren efter offentliggørelsen af AE's analyse har lovet](#).